

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.141

**Inventaris van de archieven van J.J.
Rochussen [levensjaren 1797-1871],
1845-1869; W.F. Rochussen
[levensjaren 1832-1912], 1854-1910;
J.J. Rochussen [levensjaren 1871-
1928], 1895-1921**

Versie: 11-06-2019

J.A.A. Bervoets

Nationaal Archief, Den Haag 1978

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
1. Jan Jacob Rochussen (1797-1871).....	7
2. Jhr. mr. Willem Frederik Rochussen (1832-1912).....	8
3. Jhr. mr. Jan Jacob Rochussen (1871-1928).....	9
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	11
De verwerving van het archief.....	12
Verwant materiaal.....	13
Beschikbaarheid van kopieën.....	13
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	15
I. Jan Jacob Rochussen (1797-1871).....	15
II. Willem Frederik Rochussen (1832-1912).....	16
a. Algemeen.....	16
b. Diplomaat. 1854-1881.....	16
c. Minister van Buitenlandse Zaken. 1881-1883.....	19
d. Lid van de Raad van State. 1886-1907.....	20
e. Nevenfuncties en overige bemoeienissen.....	21
1. Staatkundige activiteiten.....	21
2. Overige activiteiten.....	22
III. Jan Jacob Rochussen (1871-1928).....	24
a. Algemeen.....	24
b. Ambtenaar bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. 1895-1906.....	24
c. Minister-resident adjunkt bij de Nederlandse legatie in Parijs. 1918-1919.....	24
d. Nevenfuncties en overige bemoeienissen.....	25
IV. Stukken, waarvan het verband met het geslacht Rochussen niet is gebleken.....	27
V. Supplement 2003.....	28

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 284 Rochussen

Archiefbloknummer:

C25112

Omvang:

111 inventarisnummer(s); 0,40 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte stukken, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Rochussen

Jan Jacob Rochussen (1797-1871)

Jhr. mr. Willem Frederik Rochussen (1832-1912)

Jhr. mr. Jan Jacob Rochussen (1871-1928)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Jan Jacob Rochussen (1797-1871) was diplomaat en minister van Financiën en Koloniën. Hij was tevens Goeverneur-Generaal van Ned.-Indië, en voorstander van afschaffing van de slavernij. Zijn zoon Willem Frederik (1832-1912) was als diplomaat o.a. gezant bij het nieuwe Duitse keizerrijk, en Minister van Buitenlandse Zaken. Diens zoon Jan Jacob (1871-1928) werd eveneens diplomaat en nam deel aan verschillende internationale vredesconferenties, maar verruilde dit ambt voor het beroep van bankier. Het archief bevat de memoires van Jan Jacob, alsook de persoonlijke correspondentie en archivalia van Willem Frederik en diens zoon Jan Jacob.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 284 Rochussen, nummer toegang 2.21.141, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Rochussen, 2.21.141, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

1. JAN JACOB ROCHUSSEN (1797-1871)

Op 23 oktober 1797 werd Jan Jacob Rochussen ¹ in Etten geboren als zoon van Jan Rochussen (1759-1818) en Aletta Jacoba Erbervelt (1764-1851). De Rochussens stamden van een Vlissings magistratengeslacht, welks stamvader Rochus Rochussen (1598 - na 1623) zich aldaar had gevestigd ². Jan Jacob begon zijn loopbaan in het voetspoor van zijn vader, die was opgeklommen tot directeur der accijnzen in Amsterdam. Toegerust met gelijke kennis en ervaring op fiscaal gebied als zijn vader, werd hij in 1826 sekretaris van de Kamer van Koophandel in Amsterdam en in 1828 directeur van het Entrepotdok. Zijn handelsrelaties brachten hem op de weg der diplomatie: zo vertegenwoordigde hij Nederland in het college van de Rijnvaart, bij onderhandelingen met Pruisen over een scheepvaartverdrag in 1837 en met het Tolverbond over een verdrag in 1839. Op 25 juni 1840 werd hij door koning Willem I tot minister van Financiën benoemd, de eerste minister die, overeenkomstig de grondwetsherziening van 1840, jaarlijks zijn financiële politiek voor de Staten-Generaal moest verdedigen. Zijn nota van 28 oktober 1840 over het Amortisatie-syndicaat legde de deplorabele toestand van de schatkist bloot, maar zijn maatregelen ter sanering door een konversie van de werkelijke schuld van 4 in 3 procent werden in 1843 door de Tweede Kamer verworpen, als gevolg waarvan hij aftrad.

De goede verstandhouding, waarin hij als gevolg van zijn diplomatieke activiteiten met koning Leopold I van België verkeerde, maakten hem bij uitstek geschikt voor onderhandelingen met België ter afwikkeling van geschilpunten, welke na de conferentie van Londen in 1839 waren blijven bestaan. Nog tijdens zijn ministerschap bracht hij deze tot een bevredigend einde en een post als gezant in België was hiervan het gevolg. In januari 1845 werd hij echter tot gouverneur-generaal van Nederlands -Indië benoemd.

Zijn vijfjarig bewind aldaar kenmerkt zich door herziening van het muntwezen en voortzetting van het kultuurstelsel, zij het, dat hongersnoden in 1848 en 1849 tot verlichting van lasten op de inlanders noodzaakten. Hij kantte zich tegen voorstellen tot persvrijheid. Ook was hij de eerste gouverneur-generaal die daadwerkelijk streefde naar enige ordehandhaving in de Buitengewesten,

-
- 1 Een levensbeschrijving van Jan Jacob Rochussen bevindt zich in het Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, deel II (Leiden 1912), kolom 1217-1224. Rochussen schreef zelf memoires, waarvan een exemplaar zich bevindt in inventarisnummer 2 van dit archief. Zie hierover ook noot 9 en het vervolg van de inleiding.
  - 2 Voor een volledige beschrijving van het geslacht Rochussen zie D. G. van Epen, Het geslacht Rochussen, Den Haag, 1928. Een biografie van de kaper-kapitein Isaac Rochussen werd samengesteld door mr. H.J. Sjollema: Isaac Rochussen, 7 Juli 1672. Rotterdam 1976. In dit boek is sprake van een familie-archief, dat bij het bombardement van het Bezuidenhout in Den Haag in 1945 verloren zou zijn geraakt. Zie over verdere archivalia ook noot 10.

zodat onder zijn bewind strafexpedities plaats vonden naar Borneo (tegen Chinese mijnwerkers) en naar de Soeloe-eilanden (tegen zeerovers). Op Java bracht hij kontraktuele bestuursbanden tot stand met de vorsten aldaar.

In 1850 nam hij ontslag, doch eerst in 1852 keerde hij in Nederland terug. In datzelfde jaar nog werd hij voor het distrikt Alkmaar tot lid van de Tweede Kamer verkozen, waar hij grote invloed had bij de totstandkoming van het Regeringsreglement voor Nederlands-Indië van 1854. In 1857 trok hij zich terug, wijl hij geen oppositie wenste te voeren tegen de toenmalige minister van Koloniën P. Mijer. Zijn invloed op het koloniale beleid werd nochtans versterkt, nadat hij in 1853 was benoemd tot commissaris des konings bij de Nederlandsche Handelmaatschappij. Als zodanig was hij betrokken bij voorstellen tot de afschaffing van de slavernij in Oost- en West-Indië.

In het voorjaar van 1858 werd Rochussen door de koning aangezocht een ministerie te vormen, "gematigd zonder partijschap". In dit eerste z.g. koninklijk kabinet "van fusie" (tussen konservatieven en liberalen) beheerde hij de portefeuille van Koloniën; het kabinet trad op 23 maart 1859 af na de verwerping van een wet op staatsexploitatie der spoorwegen. Rochussen, die een wet op de afschaffing van de slavernij in Oost-Indië aangenomen zag, bleef echter aan onder het volgende kabinet, dat door F.A. van Hall gepresideerd werd en in toenemende mate te kampen kreeg met de oppositie van een liberale Tweede Kamermeerderheid. Rochussens starre konservatieve stellingname voor het behoud van het kultuurstelsel en tegen parlementaire controle op het beheer der koloniale middelen droeg daar niet weinig toe bij. In december 1860 trad hij af, doordat zijn begroting in de Tweede Kamer werd afgestemd. Hij ging evenwel niet in op het voorstel van koning Willem III de Kamer te ontbinden. De koning, die hem node zag gaan, overlaadde hem met eerbewijzen ³.

Als verpersoonlijking van "het behoudend stelsel" werd hij in 1864 wederom in de Tweede Kamer verkozen. Hij opponeerde tegen de ministeries Thorbecke en Fransen van de Putte en stelde zich achter het ministerie Van Zuylen-Heemskerk. In 1869 trok hij zich terug.

Rochussen was op 14 december 1831 gehuwd met Anna Sara Velsberg (1807-1841), en wettigde hiermee drie tevoren geboren zoons en een dochter. Na het overlijden van zijn echtgenote huwde hij in Batavia op 25 september 1848 met Elisabeth Charlotta Vincent (1827-1851). Op 21 januari 1871 overleed hij in Den Haag.

2. JHR. MR. WILLEM FREDERIK ROCHUSSEN (1832-1912)

---

³ De koning bood hem verheffing in de adelstand aan onder de titel van graaf. Rochussen weigerde, zoals hij ook in 1842 een baronnetitel van koning Willem II had geweigerd. Rochussen werd nu het grootkruis van de Nederlandse Leeuw toegekend met briljanten, een decoratie, die tot dan toe aan niemand was uitgereikt.

Willem Frederik ⁴, geboren in Amsterdam op 18 december 1832, was de eerste vanaf zijn geboorte wettige zoon van Jan Jacob Rochussen. Na een universitaire studie in Amsterdam, Utrecht en Leiden promoveert hij in 1855 op thesen, waarna hij de diplomatieke loopbaan kiest.

Hij begint als attaché bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, waarna hij in 1856 tot gezantschapssekretaris te Berlijn wordt benoemd en vervolgens in 1858 te Parijs. Op 6 juli 1860 wordt hij zaakgelastigde te Kopenhagen. Hij valt op door een beleidvol en, ook in netelige kwesties, doortastend optreden. Dit leidt tot een uitbreiding van zijn post met de vertegenwoordiging in Zweden en Noorwegen. Op 14 december 1867 treedt hij in het huwelijk met Gregersone Mathilde barones Wedell-Wedellsborg (1835-1927).

In 1870 wordt hij gezant in België, maar een gewichtiger post volgt, wanneer hij zich in 1871 benoemd ziet tot gezant bij het Duitse keizerrijk. Zijn berichtgeving over het nieuwe imperium bevat uitgebreide gegevens over de publieke geest aldaar en over Bismarcks politiek. Tevens bemiddelt hij voor het koninklijk huis, waarmee zijn vader steeds zulke gunstige betrekkingen had onderhouden ⁵. Op 5 januari 1876 wordt hij in de adelstand verheven met het predikaat jonkheer. Zijn vader had zelfs hogere titels steeds afgewezen. Op 15 september 1881 geeft hij na lang aandringen zijn lukratieve gezantschapspost prijs voor de benoeming tot minister van Buitenlandse Zaken in het sterk heterogene kabinet-Van Lynden van Sandenburg. Hij verdedigt het voorstel van zijn voorganger tot uitbreiding van zijn departement met succes, maar een onder zijn bewind gesloten handelsverdrag met Frankrijk wordt tot tweemaal toe door de Tweede Kamer verworpen, hetgeen op 9 mei 1882 tot zijn aftreden leidt. Het ontslag wordt geweigerd, maar het kabinet struikelt op een herziening van de kieswet op 23 april 1883.

Rochussen blijft nu verder in Nederland, waar hij op 30 april 1886 wordt benoemd tot lid van de Raad van State, in welke functie hij tot 1907 werkzaam blijft. Hij stelt zich in diverse publikaties konservatief en vaderlandslievend, doch ethisch bewogen, op en raakt op goede voet met koningin Wilhelmina ⁶. Op 17 juli 1912 overlijdt hij in Den Haag.

3. JHR. MR. JAN JACOB ROCHUSSEN (1871-1928)

Jan Jacob Rochussen ⁷ werd op 5 november 1871 in de Nederlandse legatie in Berlijn geboren als zoon van Willem Frederik Rochussen. Deze had, juist terwille van de opleiding van zijn zoon, afgezien van nieuwe posten in het buitenland.

4 Een uitgebreidere levensbeschrijving van Willem Frederik Rochussen bevindt zich in H.W. Jurriaanse, *De Nederlandse ministers van Buitenlandse Zaken, 1813-1900*. Den Haag, 1974, pag. 309-322.

5 Vergelijk inventarisnummer 28.

6 Vergelijk inventarisnummers 47, 60 en 64.

7 Biografische gegevens van Jan Jacob Rochussen over zijn loopbaan tot 1815 bevinden zich in inventarisnummer 78. Mr. H.J. Sjollema maakt op pagina 46 van zijn studie over Isaac Rochussen melding van autobiografische aantekeningen van J.J. Rochussen. Deze zijn niet aan het Algemeen Rijksarchief overgedragen, omdat zij hoofdzakelijk partikuliere aangelegenheden betreffen.

Zolang deze vader nog lid was van de Raad van State, doorliep de jonge Jan Jacob een briljante loopbaan. Hij had sedert 1889 aan de Rijksuniversiteit van Leiden gestudeerd, waar hij in 1895 de titel van meester in de rechten verwierf. In 1895 werd hij als adjunkt-commies verbonden aan het departement van Buitenlandse Zaken, waar hij reeds in 1901 tot referendaris was geavanceerd. Hij heeft in verschillende commissies zitting gehad, en aan internationale konferenties deelgenomen, welke zich vooral bezig hielden met de arbitragegedachte en het internationaal privaatrecht. Geïnspireerd door zijn oom, jhr. mr. A.P.C. van Karnebeek en door mr. T.M.C. Asser, die hij als zijn leermeester beschouwde, werd hij betrokken bij de voorbereiding van de Tweede Vredesconferentie, die in 1907 zou plaatsvinden. In 1906 werd hij benoemd tot de belangrijke functie van chef der afdeling Politieke Zaken van zijn ministerie.

In 1907 trok hij zich uit deze ambtelijke functie terug om het direktoraat te aanvaarden van het Rotterdamse kantoor der Amsterdamsche Bank. Tot dit besluit werkte, naast een aanzienlijke verbetering van zijn persoonlijke financiële positie (zijn inkomen werd aanstonds verviervoudigd!), ook zijn overtuiging mee, dat hij geen medewerking meer kon verlenen aan internationale vredesconferenties, die door de machtigsten voor eigen imperialistische doeleinden konden worden misbruikt. Wel heeft hij ook als zakenman incidenteel nog een rol gespeeld in de diplomatie; in 1915 intervenueerde hij officieus ten gunste van het kabinet-Cort van der Linden bij de Engelse regering. Intussen was hij op 12 november 1909 gehuwd met Mary Gervey, een Engelse, afkomstig uit Brits-Borneo.

In december werd hij door zijn neef, de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, H.A. van Karnebeek, benoemd tot minister-resident, toegevoegd aan de Nederlandse legatie te Parijs om daar samen met de directeur der Koninklijke Nederlandsche Stoombootmaatschappij, E. Heldring⁸, de Nederlandse belangen te behartigen tijdens de vredesonderhandelingen te Parijs inzake de aanvankelijk door Frankrijk gesteunde Belgische territoriale eisen. Rochussens arbeid was niet zonder sukses, en zijn bekwaam optreden voor de Nederlandse zaak maakte indruk. Hij had het overigens niet gemakkelijk, doordat zijn direkte chef, de gezant A.L.E. ridder de Stuers, hem als een dwarskijker beschouwde.

Na de voltooiing van zijn missie zette Rochussen zijn direktoraat van het Rotterdamse kantoor van de Amsterdamsche Bank voort, totdat hij in 1922 om persoonlijke redenen genoodzaakt was ontslag te nemen. Sedertdien vestigde hij zich in Engeland. Op 5 november 1928 overleed hij aldaar in Barnes.

---

8 Aantekeningen over Rochussen bevinden zich in Herinneringen en dagboek van Ernst Heldring, uitgegeven door J. de Vries namens het Historisch Genootschap, Utrecht 1970, pag. 277-335.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Na het overlijden van J.J. Rochussen (1797-1871) verschenen in de pers berichten over een op handen zijnde verschijning van diens memoires⁹. Deze verschijning heeft toen niet plaats gevonden. Zijn zoon Willem Frederik deponeerde een drietal eksemplaren van deze memoires met enkele partikuliere bescheiden in een vermoedelijk door hemzelf ontworpen archiefkist, waarin hij ook zijn eigen partikuliere korrespondentie en archivalia bewaarde en die voorzien was van de letter R. en de jonkheerskroon. Deze kist ging via zijn zoon Jan Jacob (1871-1928) over op Hendrikus Jacobus Veeger (1899-1971), die door eerstgenoemde als universeel erfgenaam van zijn bezittingen was aangewezen¹⁰.

Veeger, geboren op 28 juli 1899 in Amsterdam als zoon van een onbekende vader en Gesina Gijsberta Veeger, werd door Jan Jacob als eigen zoon beschouwd en behandeld¹¹ en door deze in juli 1913 naar het Chatham College in Ramsgate (Engeland) gezonden. Veeger moet vóór zijn overlijden op 9 juli 1971 de kist met familiepapieren hebben bestemd voor mevrouw I.R. Andrews, die de verantwoording voor zijn krematie op zich had genomen¹². Mevrouw Andrews droeg de kist op haar beurt over aan haar dochter, mevrouw Garrard.

In 1959 werd dr. Reinsma door Veeger in de gelegenheid gesteld de memoires van J.J. Rochussen (1797-1871) te doen publiceren in Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap van dat jaar¹³. Algemeen werd door Nederlandse historici aangenomen, dat de overige familiepapieren verloren waren gegaan, totdat in 1975 mr. H. J. Sjollema, een nakomeling van de kaper-kapitein en zeeheld Isaac Rochussen (1631 - na 1690), tijdens onderzoekingen in Engeland de familie Andrews op het spoor kwam. Hij deed de kist naar Nederland overbrengen en droeg in 1976 de stukken van politieke aard over aan het Algemeen Rijksarchief¹⁴. De partikuliere papieren van de

---

9 Aldus vermeld in R. Reinsma's inleiding op de memoires van Rochussen, Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, 1959 (deel 73), pag. 55.

10 Het testament werd verleden voor J. Leopold, notaris in Rotterdam. Volgens mededeling van mevrouw dr. E.P. de Booy moeten in 1927 ook archivalia van de Rochussens door jhr. H.A. van Karnebeek naar Nederland zijn gebracht; zij zouden zijn gedeponeed in een koetshuis van het huis van de Van Karnebeeks op het Korte Voorhout in Den Haag en zijn vermoedelijk in de Tweede Wereldoorlog vernietigd, toen het pand een andere bestemming kreeg.

11 Mr. Sjollema neemt op mededeling van mevrouw Andrews aan, dat Veeger een natuurlijke zoon is van Rochussen. Rochussen zelf schrijft in zijn niet-overgedragen aantekeningen: "There has been no formal adoption, nor is this contemplated ... We feel fully justified in making it our sole aim to insure the future of one whom not only we dearly love and respect (but also) whom we know will be a safe and trusted one to rely upon".

12 Het overlijden van Veeger werd door mevrouw Andrews in Cheltenham aangegeven.

13 T.a.p. 55-138.

14 Korrespondentie van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, 1975, D 9.71; 1976, D 149, 196, 272, 745, 1707 en 1730. In 1977 volgde de nazending van inventarisnummer 78. Zie hiervoor korrespondentie van de Tweede Afdeling D 9.159 en 9.165. Een door Willem Frederik Rochussen verzegelde enveloppe met stukken betreffende het huwelijk van koningin Wilhelmina en prins Hendrik van Mecklenburg werd aan het Koninklijk Huisarchief overgedragen. Een tweetal foto's, gemaakt op het Deense Hof en bewaard door Willem Frederik Rochussen, werd aan het Iconografisch Bureau, Sophiaaan

Rochussens en van het aanverwante geslacht Wedell-Wedellsborg ¹⁵ bestemde hij voor de familie-archieven van verwanten van het uitgestorven geslacht Rochussen.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Schenking (van een niet overheidsarchief)

9, Den Haag, overgedragen.

15 De stukken van het geslacht Wedell-Wedellsborg gingen naar de familie terug.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

---

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

I. JAN JACOB ROCHUSSEN (1797-1871)

Zie ook 'supplement 2003'.

- 1**   Programma voor de ontvangst van Rochussen als gouverneur-generaal van Nederlands-Indië in Java, met ingekomen levensberichten van Rochussen, opgesteld vanwege zijn benoeming tot gouverneur-generaal, door Adriaan van Bevervoorde. Gedrukt.
1845 1 omslag

- 2**   Memoires, opgesteld door Rochussen ten behoeve van zijn kinderen.
September 1869 1 deel
Van deze in meervoud verspreide memoires werd een exemplaar gepubliceerd in Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, 1959, pag. 55-138.

II. WILLEM FREDERIK ROCHUSSEN (1832-1912)**A. ALGEMEEN**

- 3** Diploma's van aan hem uitgereikte Nederlandse en buitenlandse decoraties, met korrespondentie.
1856-1907 1 omslag
- 4** Stukken betreffende zijn verheffing in de adelstand.
1876 1 omslag
- 5** Briefwisseling met S.P. Heringa, 9 februari 1882; J.A. Loeff, 23 maart 1903; J.H. Smit, 21 februari 1907; ... van Swinden, 21 november 1903; O. van Wassaer van Catwijk, 30 september 1889
1882-1903 5 stukken
- 6** Ingekomen invitaties voor diners en feestelijkheden.
1886-1899 4 stukken
- 7** "Een terugblik", aantekeningen van Rochussen over zijn bemoeienissen ten aanzien van te sluiten handelsverdragen tussen Nederland en Frankrijk, met korrespondentie met Pistorius, publicist.
Mei 1891 1 omslag
Het in fiches opgeschreven artikel werd door Pistorius van kanttekeningen voorzien.
- 8** Stukken betreffende de samenstelling van biografieën van Rochussen.
1905, 1907 1 omslag
- 9** Lijst van publikaties over de jaren 1867-1909 en van rapporten "over groote onderwerpen van staatskunst", opgesteld tijdens zijn diplomatieke loopbaan.
1909 en z.j. 2 stukken

B. DIPLOMAAT. 1854-1881

- 10** Stukken betreffende zijn benoeming tot attaché bij het Nederlandse Corps Diplomatique en tot sekretaris van de Nederlandse legatie in Berlijn.
1854-1856 1 omslag
- 11** Ingekomen brief van D.Th. Gevers van Endegeest, minister van Buitenlandse Zaken, houdende dankbetuiging aan Rochussen voor diens berichtgeving ter vervanging van de Nederlandse gezant in Berlijn, A.C.J. Schimmelpenninck van der Oye.

-
- 19 september 1856 1 stuk
- 12** Ingekomen afschrift van een rapport van A.C.J. Schimmelpenninck van der Oye, Nederlands gezant in Berlijn, naar aanleiding van Rochussens verzoek om verlof naar Nederland.
13 september 1856 1 stuk
- 13** Geloofsbrieven van Rochussen, Nederlands afgevaardigde bij onderhandelingen tussen Nederland en Pruisen over regelingen ten aanzien van bij de uitvoering van een verdrag inzake de troonsopvolging in Luxemburg gerezen meningsverschillen.
27 november 1857 1 stuk
- 14** Koninklijk Besluit van 11 juni 1858, nr. 59, houdende zijn benoeming tot sekretaris van de Nederlandse legatie in Parijs.
Afschrift.
11 juni 1858 1 stuk
- 15** Briefwisseling met H.J.C. Huyssen van Kattendijke, 4 maart 1864; H.A. van Karnebeek, 29 december 1872; L.A. Lightenvelt, 3 november 1859; H.J. van Rechteren, 11 juni 1861; J.J. Rochussen (1797-1871) 1860-1870
1859-1870 1 omslag
- 16-23** Stukken betreffende zijn optreden als sekretaris bij het Nederlands gezantschap in Kopenhagen en als zaakgelastigde in Denemarken, Zweden en Noorwegen.
1860-1870
- 16** Stukken betreffende zijn benoeming en bezoldiging.
1860-1868, 1 omslag
- 17** Stukken betreffende problemen rond een door zijn voorganger H.C. Dubois opgeëist ridderschap in de Danobrogorde van de koning van Denemarken na zijn overplaatsing als zaakgelastigde in Pera. 1860-1861, 1 omslag
- 18** Korrespondentie met diverse personen naar aanleiding van publikaties in de Pruisische pers over zijn uitlatingen inzake de verhouding tussen Denemarken, Pruisen en Nederland. Juni 1861, 1 omslag
- 19** "Aftenposten", houdende een bericht over een bezoek van Rochussen aan Denemarken. 5 januari 1865, 1 stuk
- 20** Bewijs van lidmaatschap van de jachtclub van koning Karel XV van Zweden, met statuten van de club.
September 1865, 2 stukken
- 21** Programma van feestelijkheden ter ere van het huwelijk van kroonprins Christiaan Frederik Willem Karel van Denemarken met prinses Louisa Josefina Eugenia van Zweden in Stockholm. Juli 1869, 1 deeltje

-
- 22** Bewijs van aandeel voor 300 Riksdalers in de maatschappij Aminne Bolag, uitgegeven op 14 maart 1859 z.j., 1 stuk
Onderaan aantekeningen van Rochussen over de financiële degelijkheid van deze maatschappij.
- 23** Lijst van buitenlandse ambassadeurs in Stockholm en van het Zweedse regeringspersoneel. z.j., 1 omslag
- 24** Koninklijk Besluit van 14 augustus 1870, nr. 22, houdende zijn benoeming tot gezant in België. Afschrift.
1870 1 stuk
- 25-30** Stukken betreffende zijn optreden als gezant bij het Duitse Keizerrijk en diverse Duitse vorstenhoven.
1871-1881
- 25** Stukken betreffende zijn benoeming en ontslag. 1871-1881, 1 omslag
- 26** Ingekomen invitaties, menukaarten en programma's van officiële feestelijkheden, afkomstig van de keizer en diverse vorstelijke hoven. 1871-1881, 1 omslag
- 27** Ingekomen nota van L. Gericke, minister van Buitenlandse Zaken, houdende het oordeel van zijn ambtgenoot J. R. Thorbecke over Rochussens beleid, met concept-antwoord, houdende ontslagaanvraag en een later gewijzigd concept. Januari 1872, 3 stukken
- 28** Dossiers inzake zijn optreden bij de behartiging van partikuliere aangelegenheden van leden van het koninklijk huis. 1872-1879, 1 omslag
Met tafel op de voorgevallen gebeurtenissen.
- 29** Verslag van een gesprek met rijkskanselier O. von Bismarck, gevoerd op 19 juni 1873, over diens voorgenomen maatregelen tegen de Rooms-Katholieke kerk, met ingekomen uitnodigingsbrief van Von Bismarck. 19 juni 1873, 2 stukken
- 30** Verslagen omtrent handel en nijverheid in Berlijn. Overdrukken uit tijdschriften. 1878-1880, 1 omslag
- 31** Ingekomen rapport over de bijdrage van Nederland aan de internationale jachttentoonstelling in Kleef, met begeleidbrief van R. Corneli, burgemeester aldaar en voorzitter van de tentoonstelling.
20 december 1881 2 stukken
- 32** Ingekomen afschrift van een bericht uit een Duitse krant, houdende spekulaties over zijn herbenoeming als gezant in Berlijn.
Z.j. (ca. 1884) 1 stuk
- 33** Stukken betreffende zijn verzoek om titulaire rangverhoging in de diplomatieke dienst.

1898 1 omslag

C. MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN. 1881-1883

- 34** Stukken betreffende verzoeken van C.Th. van Lynden van Sandenburg om deel te nemen aan de regering en zijn benoeming tot minister van Buitenlandse Zaken.
Augustus-september 1881 1 omslag
- 35** Tekst van een redevoering, uitgesproken bij het Internationaal Congres van Graadmeting.
11 september 1882 1 stuk
- 36** Ingekomen brief van J. de Blübroot, houdende de benoeming van O. von Bismarck tot minister van Staat, met ingekomen telegram van Von Bismarck, houdende dankbetuiging voor gelukwensen.
Augustus, september 1882 2 stukken
- 37** Stukken betreffende de verwerping van een door Rochussen ingediend ontwerp-handelsverdrag met Frankrijk en zijn verzoek om ontslag als minister.
1882 1 omslag
- 38** Verslag van een gesprek in audiëntie bij koning Willem III over het door Nederland te voeren beleid ten aanzien van de toenemende radikalisering van het Franse politieke leven.
12 februari 1883 1 stuk
- 39** Program van de tafelschikking van een door Rochussen bijgewoond diner.
z.j. 1 stuk
- 40** Stukken betreffende zijn aftreden als minister van Buitenlandse Zaken.
1883 1 omslag
- 41** Krant artikelen in de Franstalige Gazette de Portugal, houdende een verklaring van Rochussen over het Nederlandse standpunt ten aanzien van de doorvaart van de Congorivier.
10 oktober 1884 1 stuk
- 42** Ingezonden stukken van zijn hand aan diverse dagbladen, houdende verdedigingen van de buitenlandse politiek van de Nederlandse regering ten tijde van zijn ministerschap.
1885-1886 1 omslag

D. LID VAN DE RAAD VAN STATE. 1886-1907

- 43** Koninklijk Besluit van 30 april 1886, nr. 1, houdende zijn benoeming tot lid van de Raad van State. Afschrift, met afschrift van de akte van beëdiging.
April, mei 1886 2 stukken
- 44** Adviezen, uitgebracht door Rochussen, lid van de Raad van State, op voorgestelde wetsontwerpen, met korrespondentie.
1887-1904 1 omslag
Met tafel op de ingediende wetsontwerpen.
- 45** Aantekeningen, gemaakt tijdens een informele bespreking van leden van de Raad van State naar aanleiding van geruchten over een door Engelse anarchisten beraamde moordaanslag op koningin Wilhelmina.
24 september 1898 1 stuk
- 46** Aantekeningen, gemaakt tijdens besprekingen van de Raad over een in te stellen Rijksverzekeringsbank, met inhoudsopgave van het door de Raad uit te brengen advies.
6 november 1898 2 stukken
- 47** Stukken betreffende door de Raad uit te brengen adviezen over de naturalisatie van prins Hendrik van Mecklenburg.
1900-1901 1 omslag
Een verzegeld dossier inzake het huwelijk van koningin Wilhelmina en prins Hendrik is overgedragen aan het Koninklijk Huisarchief.
- 48** Stukken betreffende zijn weigering om naast het grootkruis van de Nederlandse Leeuw in hetzelfde jaar het grootkruis van de orde van Oranje-Nassau te aanvaarden.
1901 1 omslag
- 49** Ingekomen konvokatie voor de buitengewone vergadering van de Raad ter installatie van prins Hendrik van Mecklenburg als lid, met krantartikel over prins Hendrik uit de Nieuwe Courant.
Maart 1901 3 stukken
- 50** Concept-advies van de Raad, opgesteld door Rochussen naar aanleiding van een voorstel tot invoering van een huisorde van het koninklijk huis, met ingekomen advies van J.P.J.A. van Zuylen van Nijevelt.
1904 2 stukken
- 51** Stukken betreffende zijn ontslag als lid van de Raad.
1907 1 omslag

E. NEVENFUNKTIES EN OVERIGE BEMOEIENISSEN**1. STAATKUNDIGE AKTIVITEITEN**

- 52** Concept-brief aan C.Th. van Lynden van Sandenburg, houdende weigering om een post als minister van Buitenlandse Zaken te aanvaarden, met ingekomen antwoord van Van Lynden van Sandenburg.
September, oktober 1873 2 stukken
- 53** Ingekomen brief van O. van Wassenaer van Catwijk, houdende het verzoek aan Rochussen om zich kandidaat te stellen voor het Tweede Kamerlidmaatschap namens het distrikt Gorinchem, met concept-antwoord.
Juli, augustus 1880 2 stukken
- 54** Korrespondentie met C.Th. van Lynden van Sandenburg naar aanleiding van een sollicitatie van Rochussen naar een vakante plaats in de Raad van State.
December 1880-januari 1881 3 stukken
- 55** Ingekomen kranteartikel en circulaire over activiteiten van Haagse kieskringen.
1889, 1898 2 stukken
- 56-58** Stukken betreffende zijn voorzitterschap van de Staatscommissie voor de Arbeidsenquête.
1890-1894
- 56** Koninklijk Besluit van 18 april 1890, nr. 51, houdende zijn benoeming tot voorzitter. Afschrift. 1890, 1 stuk
- 57** Concept van een brief aan de redactie van het dagblad Het Vaderland naar aanleiding van een aldaar geplaatste polemiek tussen W. Havers en het bestuur van de Bestuurdersbond over het reglement van deze bond. Mei 1892, 3 stukken
Rochussen woonde als voorzitter van de Staatscommissie de vergaderingen van de Bestuurdersbond bij.
- 58** Ingekomen uitnodiging voor een diner van de commissie. 8 januari 1894, 1 stuk
- 59** Stukken betreffende zijn kandidaatstelling voor de Tweede Kamer door de Haagse kiesvereniging Vaderland en Koning.
1891 1 omslag
- 60** Ingekomen circulaire van N. van Harpen, redakteur van de Amsterdamsche Courant, houdende het verzoek om een uitspraak in te zenden over O. von Bismarck, met concept van een afwijzend antwoord en artikelen uit de Amsterdamsche Courant, houdende

---

de door Van Harpen gepubliceerde uitspraken.
April 1895 6 stukken

61 Stukken betreffende zijn activiteiten bij de inhuldiging van koningin
Wilhelmina.
1898 1 omslag

62 Kranteartikel uit de Oprechte Haarlemsche Courant, houdende
spekulaties over een mogelijke benoeming van Rochussen als
minister van Koloniën.
15 september 1902 1 stuk

63 Stukken betreffende de viering van het 25-jarig verblijf van
koningin Emma van Waldeck Pyrmont in Nederland.
1904 1 omslag

64 Stukken betreffende partikuliere bezoeken van Rochussen aan het
koninklijk paleis en à titre personnel uitgebrachte adviezen aan
koningin Wilhelmina.
1904-1909 1 omslag

2. OVERIGE AKTIVITEITEN

65 Circulaire van kerkvoogden van de Nederduits-Hervormde
gemeente van Den Haag, houdende verzoek om geldelijke steun
aan de gemeente.
April 1891 1 stuk
Rochussen was kerkvoogd van de gemeente.

66 Diploma van lidmaatschap van de Maatschappij der Nederlandsche
Letterkunde in Leiden, met begeleidbrief.
Juli 1891 2 stukken

67 Stukken betreffende het aftreden van Rochussen als voorzitter van
de Vereeniging "Armenzorg" na onenigheid in het bestuur.
1891 1 omslag

68 Stukken betreffende zijn voorzitterschap van de Vereeniging "De
Leesinrichting" in Den Haag.
1892-1907 1 omslag

69 Ingekomen circulaires, houdende verzoeken om bijdragen aan
albums, met concept-antwoorden.
1894-1899 1 omslag

70 Stukken betreffende zijn donateurschap van de Vereeniging van
leden van het personeel der Haagsche Tramwegmaatschappij
"Door Eendracht Sterk".
1895-1905 1 omslag

-
- 71** Stukken betreffende zijn voorzitterschap van de afdeling 's-Gravenhage van de Nationale Zuiderzeebond.
1896-1903 1 omslag
- 72** Stukken betreffende zijn werkzaamheden voor de oprichting van de Nederlandsche Vereeniging tot Bescherming van Vogels.
1898-1903 1 omslag
- 73** Stukken betreffende zijn werkzaamheden als lid van een plaatselijk comité tot beperking der vivisectie in Den Haag.
1899-1910 1 omslag
- 74** Stukken betreffende zijn bemoeienissen als erevoorzitter van de Vereeniging van Koetsiers en Stalbedienden "De Broederhand" met akties van nachtkoetsiers in Den Haag tegen wagenvoerders zonder vergunning.
1901 1 omslag
- 75** Ingekomen brief van de voorzitter van de commissie tot inrichting van het Nationaal Congres voor den Handeldrijvenden Middenstand, houdende het verzoek aan Rochussen om als congresvoorzitter op te treden, met afwijzend concept-antwoord.
Juni 1903 2 stukken
- 76** Overdruk van een artikel van Rochussen in het Algemeen Handelsblad van 4 juni 1907 naar aanleiding van een voorstel van de wet ter legalisatie van het vaderschapsonderzoek,
31 mei 1907 1 stuk

III. JAN JACOB ROCHUSSEN (1871-1928)

A. ALGEMEEN

- 77** Diploma's van Nederlandse en buitenlandse decoraties, met korrespondentie.
1899-1921 1 omslag
- 78** "My best bit of work", autobiografische aantekeningen over zijn diplomatieke loopbaan tot 1914 en een interventie bij de Engelse regering ten gunste van de Nederlandse neutraliteitspolitiek in 1815
z.j. 1 omslag
Met transkriptie.

B. AMBTENAAR BIJ HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN. 1895-1906

- 79** Korrespondentie over zijn dienstverband als adjunkt-commies, als commies, als referendaris en als chef van de afdeling Politieke Zaken.
1895-1905 1 omslag
- 80** Kranteartikelen, verschenen naar aanleiding van zijn benoeming tot referendaris.
November-december 1901 1 omslag
- 81** Briefwisseling met F.W. Holls, 7 april 1902; Kriege, 1906; R. Melvill van Lynden, 25 april 1905
1902-1906 4 stukken
- 82** Concepten van nota's aan de minister van Buitenlandse Zaken, houdende advies over het door Nederland te voeren beleid tijdens de Russisch-Japanse oorlog.
December 1904 1 omslag

C. MINISTER-RESIDENT ADJUNKT BIJ DE NEDERLANDSE LEGATIE IN PARIJS. 1918-1919

- 83** Diplomatieke vrijgeleide van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
12 december 1918 1 stuk
- 84** Nota aan de minister van Buitenlandse Zaken over de oprichting van de Volkenbond, met kranteknipsels. Gedrukt.
1918-1919 1 omslag
- 85** Ingekomen afschriften van korrespondentie tussen het ministerie

van Buitenlandse Zaken en E. Heldring, tijdelijk adviseur voor economische zaken van dit ministerie, over de economische betrekkingen van de neutrale landen met landen, die bij de vredesonderhandelingen van Versailles betrokken zijn, met nota van de financiële sectie van de C.S.I. over deze zaak.
Februari 1919

1 omslag

86 Ingekomen brief van H.A. van Karnebeek, minister van Buitenlandse Zaken, naar aanleiding van resultaten van onderhandelingen van Rochussen in Parijs, met concept-antwoord.
Maart 1919

1 stuk

87 Ingekomen brief van P. Ledeboer, directeur van de handelsfirma Ledeboer en Van der Heldt in Rotterdam, over de weigering van een invoerconsent voor Italië aan dit bedrijf door de Intergeallieerde Commissie.
31 maart 1919

1 stuk

88 Anoniem rapport over "de uitgewekenen uit België en Frankrijk in Nederland". Gedrukt.
Z.j. (ca. 1919)

1 katern

D. NEVENFUNKTIES EN OVERIGE BEMOEIENISSEN

89 Akte, houdende zijn eedsaflegging als advocaat voor de Hoge Raad.
13 juli 1895

1 stuk

90 Stukken betreffende zijn loopbaan in de dienstdoende schutterijen in Den Haag.
1896-1906

1 omslag

91 Stukken betreffende zijn benoeming tot lid van de Staatscommissie voor Internationaal Privaatrecht en zijn deelname aan conferenties voor internationaal privaatrecht,
1897-1905

1 omslag

92 Ingekomen brieven naar aanleiding van zijn benoeming tot Eerste Secretaris van het internationaal bureau van het Permanent Hof van Arbitrage.
Oktober-november 1900

3 stukken

93 Ingekomen uitnodiging tot bijwoning van het huwelijk van koningin Wilhelmina met prins Hendrik van Mecklenburg en tot bijwoning van een diner van de Duitse staatsminister Posandonsky-Wehner ter gelegenheid van de verjaardag van keizer Wilhelm II.
1901, 1907

3 stukken

-
- 94** Concepten van adviezen van Rochussen, lid van de Staatscommissie voor Internationaal Privaatrecht, over de rol van de Staten-Generaal bij de bekrachtiging van traktaten en de rechtskracht van deze traktaten, met korrespondentie.
Februari 1905 1 omslag
- 95** Koninklijk Besluit van 5 juni 1912, nr. 91, houdende zijn benoeming als Nederlands afgevaardigde in de Tweede Conferentie van Internationaal Wissel- en Chèquerecht. Afschrift, met begeleidbrief van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
Juni 1912 2 stukken
- 96** Ingekomen brieven van de Noorse gezant in Nederland en het Noorse ministerie van Buitenlandse Zaken, houdende zijn benoeming tot consul van Noorwegen in Rotterdam.
1916 2 stukken
- 97** Stukken betreffende een staking van het personeel van de Rotterdamsche Electriche Tramwegmaatschappij en pogingen van Rochussen om deze staking te doen beëindigen.
Mei 1919 1 omslag
- 98** Foto's van prins Haakon van Noorwegen en leden van het Noorse koninklijk huis.
z.j. 2 stukken

**IV. STUKKEN, WAARVAN HET VERBAND MET HET GESLACHT
ROCHUSSEN NIET IS GEBLEKEN****99**

Brief van "Walther" aan zijn ouders, houdende een verslag van zijn belevissen in België tijdens het terugtrekken van Duitse troepen. Afschrift door zijn ouders, 5 december 1918.
22 november 1918

1 stuk

V. SUPPLEMENT 2003

Archiefbescheiden van J.J. Rochussen (1797-1871)

- 100** Dossier inzake een geschil tussen de weduwe A. de Janssaud de Grand Clary geb. Erbervelt en Maurits Johan Willem de Milly en zijn vrouw over de verdeling van de nalatenschap van Paul Seynon de Janssaud de Grand Clary.
1819-1820 1 omslag
J.J. Rochussen was advocaat en bloedverwant van de weduwe De Janssaud.
Dossier niet compleet.
- 101** Stukken betreffende de diplomatieke onderhandelingen tot het sluiten van een verdrag van handel en scheepvaart tussen Nederland en Pruisen en Nederland en de staten van het Duitse Zoll-Verein
1837-1839 1 omslag
J.J. Rochussen was een van de onderhandelaars namens Nederland.
- 102** Stukken betreffende de diplomatieke onderhandelingen tot het sluiten van een verdrag van handel en scheepvaart tussen Nederland en Frankrijk.
1839-1841 1 omslag
J.J. Rochussen was een van de onderhandelaars namens Nederland.
- 103** Prospectus van het Spoorweg-comité voor de linie van Keulen naar Minden over Wesel en Münster om steun van Nederlandse zijde voor het traject over Wesel en Münster van de aan te leggen spoorweg die de Elbe, Weser en Rijn met elkaar zal verbinden, met kaartje, gedrukt.
1841 2 stukken
- 104** Stukken betreffende de journalistieke activiteiten van de predikant W.R. baron van Hoëvell in Nederlands-Indië.
1842-1847 1 omslag
J.J. Rochussen was gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. De activiteiten van Van Hoëvel waren het gouvernement niet altijd even welgevallig.
- 105** Confidentiële nota van de resident der Preanger Regentschappen voor de gouverneur-generaal over de koffiecultuur op Java in vergelijking met die in Brazilië.
c. 1847 1 stuk
- 106** Brief van de Minister van Koloniën in antwoord op het verzoek van Rochussen om ontslag als gouverneur-generaal van Nederlands-Indië.
1850 1 stuk
Briefkenmerk: 21 februari 1850 no. 41/E geheim.
- 107** Brief van de Direction générale des Douanes te Parijs met

-
- gegevens over de import van Nederlandse kaas in Frankrijk over de jaren 1831-1850.
1852 1 stuk
- 108** Lijst van zgn. particuliere brieven van de minister van Koloniën aan de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië over de jaren 1850-1851, met namen- en onderwerpenklapper.
c. 1852 1 deel
- 109** Concept-brief van Rochussen aan de Koning over de stand van zaken in Nederlands-Indië, met advies de gouverneur-generaal Pahud te bewegen zijn ontslag aan te vragen, afschrift.
1859 1 stuk
J.J. Rochussen was minister van Koloniën. Zie archief Kabinet des Konings, geheim archief 1859.
- 110** Afrekeningen van de verkoop van een partij wijn en een partij Heppinger water te Batavia voor rekening van de heren Bicker & Modderman.
1840 1 stuk
Relatie met Rochussen onduidelijk.
- 111** Enkele losse exemplaren van Franse, Italiaanse, Belgische en Nederlandse kranten en periodieken.
1839-1865 1 omslag
Exemplaren vaak onvolledig of verknipt.